

Universitat Autònoma de Barcelona

**Anàlisi taxonòmica de dissenys curriculars:
Proposta de metodologia i exemple d'aplicació als continguts**

Antonio D. Galera
29 de febrer de 2012

Anàlisi taxonòmica de dissenys curriculars: Proposta de metodologia i exemple d'aplicació als continguts

Antonio D. Galera (29 de febrer de 2012)

ÍNDEX:

Introducció	1
Proposta de metodologia.....	3
Aplicació: Anàlisi taxonòmica de continguts.....	8
Conclusions	21

Com citar / How to refer to:

Galera Pérez, Antonio D. (2012). *Anàlisi taxonòmica de dissenys curriculars: proposta de metodologia i exemple d'aplicació als continguts*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, DDD. Disponible a <https://ddd.uab.cat/record/130637>.

Anàlisi taxonòmica de dissenys curriculars: Proposta de metodologia i exemple d'aplicació als continguts

Antonio D. Galera (29 de febrer de 2012)

Introducció

La relativa freqüència amb què es modifiquen els plans d'estudis de l'educació bàsica espanyola en els últims temps, al marge de les interpretacions polítiques que també s'en podrien fer, ens porta a una evidència des d'una òptica purament didàctica: el canvi de paradigmes, metodologies, objectius i sobretot continguts d'ensenyament, sense que cap reforma indiqui quines relacions es poden establir entre l'anterior i la nova.

Així persones usuàries professionals, com ara mestres, professores i inspectores, entre d'altres, per no parlar de pares i mares i les pròpies escolars i estudiants que en fruïran les conseqüències, assisteixen a una modificació massa ràpida de doctrines, coneixements i actituds que se suposa han d'influir en la conformació estructural de la societat, de tal manera que almenys en teoria cada generació rep unes influències estanques, que ningú no es preocupa normativament de glossar i comparar amb les de les generacions precedents, si més no, la immediata anterior.

El present treball intenta fer una aportació a una possible metodologia d'anàlisi crítica de dissenys curriculars que faciliti precissament una comparació entre successius plans, a més de facilitar la comprensió i aplicació didàctica del que en cada moment sigui vigent.

La metodologia és basada en l'estudi de l'àrea d'educació física, tot i que es pot aplicar al de qualsevol altra àrea. Consta de quatre etapes, d'abast, complexitat i extensió variables, que caldria aplicar dialècticament en l'estudi d'un disseny curricular; s'hi podria afegir una cinquena, en cas que interessés efectuar-ne la comparació amb dissenys anteriors, o d'altres administracions.

Les etapes en són:

Etapa 1: Localització de fonts.

Etapa 2: Identificació d'objecte.

Etapa 3: Definició del mètode.

Etapa 4: Aplicació: Anàlisi didàctica.

Etapa 5: Síntesi i valoració.

Etapa 1: Localització de fonts

El primer que hem de fer és identificar les fonts on es descriu el disseny curricular que ens interressi estudiar, tal i com ha sorgit de l'òrgan legislatiu corresponent, sense comentaris afegits, resums o abstraccions, i obtenir-ne una còpia.

Sens dubte, la font més valuosa és sempre la oficial: el diari o butlletí oficial, sia general com ara el Diari Oficial de la Generalitat, sia el del departament orgànic encarregat de l'educació, Departament d'Educació o d'Ensenyament, per al cas de Catalunya. D'altres fonts poden estar subjectes a interpretació de la persona o òrgan transcriptor, oferint ja des de l'inici una desvirtuació de l'objecte d'estudi.

La tecnologia telemàtica actual permet d'accedir gairebé instantàniament a les fonts esmentades i descarregar al nostre ordinador els textos cercats.

Etape 2: Identificació de l'objecte d'anàlisi

Cal identificar el component o components del disseny curricular l'estudi dels quals ens interessi; dins la doctrina actual, és usual reconèixer com a components bàsics d'un curriculum educatiu els objectius d'aprenentatge, els continguts que cal implementar per assolir-los, les metodologies d'impartició i els criteris d'avaluació dels aprenentatges.

Cada component té unes característiques estructurals i didàctiques que en determinen la metodologia d'estudi.

Etape 3: Definició del mètode d'anàlisi

En funció de l'objecte o els objectes d'anàlisi identificats en el disseny curricular que hem triat per a estudi, és aquesta una etapa les operacions de la qual depenen de l'estructura del coneixement sotsjacent a cada tipus d'objecte.

Etape 4: Aplicació: Anàlisi taxonòmica

Un cop definits el mètode d'anàlisi i les operacions que el compondran, les aplicarem a la anàlisi successiva de l'objecte o els objectes identificats per a llur estudi.

Etape 5: Síntesi i valoració

Amb l'etapa anterior clouríem el procés d'anàlisi, suficient per a conèixer l'estructura taxonòmica de l'objecte o els objectes d'anàlisi; en cas de voler fer-ne una comparació amb d'altres dissenys, sia contemporanis d'altres administracions, sia anteriors, caldria aplicar-hi un procés de síntesi: integrem els resultats de l'anàlisi precedent dins d'una matriu formada amb la doctrina pedagògica utilitzada a l'etapa anterior.

Finalment, valorarem la matriu o matrius resultants des d'un punt de mira exclusivament tècnic o didàctic.

No cal dir que aquesta etapa és també útil en cas que una persona Professora vulgués exhaurir el procés d'anàlisi, convertint així la taxonomia curricular en una d'estructural com a base de la seva programació.

Les pàgines que segueixen són centrades en l'aplicació de la metodologia suara presentada a l'anàlisi de l'àrea d'Educació Física dins la per ara última reforma de l'Educació primària, del Disseny curricular de Catalunya de 2007.

Proposta de metodologia

Etapa 1: Localització de fonts

El disseny curricular actual de l'etapa d'Educació Primària de Catalunya es troba en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya Núm. 4915, de 29 de juny del 2007, dins del Decret 142/2007, de 26 de juny.¹

Etapa 2: Identificació de l'objecte d'anàlisi

En aquest treball ens centrarem en l'anàlisi i valoració dels **continguts d'aprenentatge** de l'àrea d'Educació Física, l'estructura curricular dels quals es presenta a la taula de la plana següent.

Com hi veiem, l'Educació Primària és desglossada en **deu àrees**; a més de la d'Educació Física (les claus que precedeixen cada denominació han estat assignades pel autor),

MNSC= Coneixement del medi natural, social i cultural

LCAT= Llengua catalana

LCAS= Llengua castellana

LE= Llengua estrangera

2LE= Segona llengua estrangera (optativa)

MT= Matemàtiques

EA= Educació artística

ECI= Educació per a la ciutadania

RLG= Religió (optativa).

A les que cal afegir una retolada com a “Continguts interdisciplinaris”.

Els continguts de l'àrea d'Educació Física es presenten agrupats en **cinc blocs**:

El cos: imatge i percepció
Habilitats motrius i qualitats físiques bàsiques
Activitat física i salut
Expressió corporal
El joc

L'àrea té a més un bloc que aplega continguts sota el rètol “Connexions amb altres àrees”.

En el text normatiu, la característica estructural primera més evident és que les enunciacions de cada component de les àrees es presenten aplegades per cicles educatius (inicial, mitjà i superior), la qual cosa, encara que dóna una estructura coherent a cada cicle, fa perdre la visió de conjunt de cada àrea, el que justifica encara més l'anàlisi proposta, com veurem.

---

¹ Decret 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària [DED] (DOG 4915, de 29.6.2007, pàgs. 21822-21870).

Estructura curricular de l'Educació Primària a Catalunya (reforma de 2007)

	<i>Finalitat[s]</i>																																			
	<i>Objectius</i>																																			
	<i>Competències bàsiques</i>																																			
ÀREA MNSC	ÀREA EF	ÀREA MT																																		
	<i>Competències pròpies de l'àrea</i>																																			
ÀREA LCAT	<i>Aportacions a les competències bàsiques</i>	ÀREA EA																																		
	<i>Objectius de l'àrea</i>																																			
ÀREA LCAS	<table><tr><td></td><td></td><td>Inicial</td><td>Cicles Mitjà</td><td>Final</td></tr><tr><td rowspan="7"><i>Continguts</i></td><td>El cos: imatge i percepció</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td>Habilitats motrius i qualitats físiques bàsiques</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td>Activitat física i salut</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td>Expressió corporal</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td>El joc</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td>Connexions amb altres àrees</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td><i>Criteris d'avaluació</i></td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr></table>			Inicial	Cicles Mitjà	Final	<i>Continguts</i>	El cos: imatge i percepció	X	X	X	Habilitats motrius i qualitats físiques bàsiques	X	X	X	Activitat física i salut	X	X	X	Expressió corporal	X	X	X	El joc	X	X	X	Connexions amb altres àrees	X	X	X	<i>Criteris d'avaluació</i>	X	X	X	ÀREA ECI
		Inicial	Cicles Mitjà	Final																																
<i>Continguts</i>	El cos: imatge i percepció	X	X	X																																
	Habilitats motrius i qualitats físiques bàsiques	X	X	X																																
	Activitat física i salut	X	X	X																																
	Expressió corporal	X	X	X																																
	El joc	X	X	X																																
	Connexions amb altres àrees	X	X	X																																
	<i>Criteris d'avaluació</i>	X	X	X																																
ÀREA LE		Continguts interdisciplinaris																																		
ÀREA 2LE		ÀREA RLG																																		

Etapa 3: Definició del mètode d'anàlisi

Per al cas que estem analitzant, aquesta etapa pot constar de fins a onze fases, que aplicarem dialèctica i succesivament a cada un dels blocs de continguts identificats en l'etapa anterior:

- Fase 1: Agrupació d'enunciacions dels tres cicles
- Fase 2: Numeració d'enunciacions dins de cada cicle
- Fase 3: Transcripció directa a matriu
- Fase 4: Equiparació d'enunciacions
- Fase 5: Desglossament de tipologies psicopedagògiques
- Fase 6: Desglossament de tipologies estructurals
- Fase 7: Agrupació de tipologies estructurals
- Fase 8: Agrupació de tipologies psicopedagògiques
- Fase 9: Prelació de tipologies psicopedagògiques
- Fase 10: Compleció crítica d'enunciacions mancants
- Fase 11: Compleció d'enunciacions desglossades i preparació per a imprimir.

Fase 1: Agrupació d'enunciacions dels tres cicles

És aplicable quan el disseny curricular, com tot just hem esmentat, té desglossades les enunciacions en cicles, però l'eix d'enunciació és el propi cicle, i no pas el bloc de continguts, el que fa que es perdi de vista l'evolució d'enunciacions d'un cicle al següent.

En aquesta fase inicial, agruparem totes les enunciacions del bloc que estem analitzant en una llista desglossada per cicles, per tal de tenir totes les de cada bloc a la vista i en l'ordre de la seva aplicació didàctica subseqüent.

Fase 2: Numeració d'enunciacions dins de cada cicle

Si no venen numerades dins del propi disseny curricular, és molt aconsellable assignar una numeració correlativa i autònoma a les enunciacions de cada cicle. És una precaució molt útil per tal de seguir l'evolució analítica de cadascuna, si calgués.

Fase 3: Transcripció directa a matriu

Es fa una matriu de tres columnes (una per cada cicle) i tantes línies com el nombre d'enunciacions més alt: s'hi transcriuen les de cada cicle en la mateixa columna, tot separant cada enunciació en una cel·la.

Fase 4: Equiparació d'enunciacions

A partir d'aquí comença el veritable procés d'anàlisi.

Aquesta és una fase delicada, en la que comparem una per una totes les enunciacions amb les de més, intentant esbrinar les que s'assemblen o són iguals d'un cicle a l'altre, per tal de ficar-les en la mateixa línia.

Per fer això, mantindrem en el mateix ordre les enunciacions del cicle transcrit més a l'esquerra de la matriu (generalment, el més elemental), i **canviarem l'ordre** de les dels altres cicles; de vegades, és necessari **desglossar** alguna enunciació que en un altre cicle vé desglossada, per tal de mantenir el principi d'equiparació linial.

Fase 5: Desglossament de tipologies psicopedagògiques

A la matriu de la fase anterior hi afegirem una columna a l'esquerra, que ens servirà per categoritzar cada enunciació linial dins d'alguna de les tipologies psicopedagògiques. Nosaltres en definirem quatre:²

P= procediments   C= conceptes   A= hàbits afectius   S= hàbits socials

Fase 6: Desglossament de tipologies estructurals

A la matriu de la fase anterior hi afegirem una columna a l'esquerra, que ens servirà per categoritzar cada enunciació linial dins la tipologia estructural de la motricitat³ a la que sigui més assimilable.

Fase 7: Agrupació de tipologies estructurals

Un cop diferenciades les tipologies estructurals, canviarem si cal l'ordre de les enunciacions per tal d'agrupar totes les de la mateixa tipologia estructural.

Fase 8: Agrupació de tipologies psicopedagògiques

Dins de cada tipologia estructural, canviarem l'ordre de les enunciacions si cal per tal d'agrupar totes les de la mateixa tipologia psicopedagògica.

Fase 9: Prelació de tipologies psicopedagògiques

De cara a la seva impartició i avaluació, valorarem la significativitat diferencial de cada contingut psicopedagògic en funció del context real (característiques del Centre, característiques de les escolars que hi accedeixen, temps real disponible, instal·lacions i material a l'abast, etc.) i en conseqüència procedirem a:

a) sia **canviar l'ordre** del grups psicopedagògics per tal de ficar en primer lloc el més significatiu i en últim el de menys,

b) sia **resaltar**, sense canviar-ne l'ordre, els continguts que considerem més significatius.

Aquesta fase és molt important, per tal de garantir sempre la impartició i avaluació dels continguts més rellevants, amb independència del temps real que tindrem després per a llur desenvolupament en classe.

---

² Galera Pérez, A.D., *Evolución normativa de los contenidos de educación física en la educación básica española (1857-1970)*, Barcelona, Univ. de Barcelona, Facultat de Pedagogia / INEFC [tesi doctoral, propera presentació].

³ Galera Pérez, A.D., 2013, "Conductas y capacidades. Elementos estructurales de la motricidad humana", *Lecturas: Educación Física y Deportes, EFDeportes.com, Revista Digital* [ISSN 1514-3465] (www.efdeportes.com). Buenos Aires, Año 18, Nº 179 (abril de 2013), Nº 180 (maig de 2013), y Nº 181 (juny de 2013).

Fase 10: Compleció crítica d'enunciacions mancants

Fase encara més important que l'anterior, consisteix en síntesi en repassar la matriu anterior a la llum de les concepcions pròpies de la persona Professora o l'equip docent que està analitzant el curriculum per tal de detectar-hi possibles mancances, que caldria afegir en el Projecte curricular del Centre.

Tant la fase 9 com la 10 són la base d'una metodologia veritablement crítica i compromesa amb una concepció pedagògica democràtica: cada Professora ha de ser capaç i estar disposada a millorar en la pràctica el discurs pedagògic normatiu.

Fase 11: Compleció d'enunciacions desglossades i preparació per a imprimir

Aquesta fase és més aviat formal que no pas conceptual, però igualment important: completem gramaticalment les enunciacions normatives que havíem desglossat a la fase 4, que fins ara tenien punts suspensius per indicar-nos la seva procedència, i apliquem criteris d'assimilació gràfica i de sostenibilitat:

Per assimilació gràfica hem d'entendre l'aplicació pràctica del concepte de síntesi perceptiva: hom comprén millor un procés o un producte intel·lectual si ocupa un full per comptes de dos, dos per comptes de tres, etc., per la qual cosa farem el possible perquè cada taula ocupi una sola plana.

Per sostenibilitat entenem l'aplicació pràctica dels principis de reciclatge (RRR), en aquest cas, reduir el nombre de fulls que ocupi un document, per tal d'estalviar tamany electrònic, reduir el consum de paper i de tinta si fos el cas de fer-ne còpies físiques, etc.

Ambdós principis es concreten en procediments tals com: reducció del nombre de pàgines, eliminació de línies i d'espais buits no imprescindibles per a la comprensió del text, etc.; ambdós són, en la meua opinió, complementaris i congruents, i haurien de formar part de les competències bàsiques d'una Professora del segle XXI.

Aplicació: Anàlisi taxonòmica de continguts

A les pàgines que segueixen estudiarem l'aplicació del mètode que tot just hem vist a l'anàlisi dels continguts de l'àrea d'Educació Física del disseny curricular de l'Educació primària del 2007; a partir de les taules 5 i següents de cada bloc curricular, els continguts estructurals i psicopedagògics hi identificats es transcriuen en claus, per tal d'alleugerar els textos tot conservant-ne l'exposició en un sol full, que com hem vist dona una idea més directa de l'estructura.

Les claus possibles en són les següents:

➤ Claus de continguts estructurals:

PM	<u>Conductes psicomotrius:</u>	SM	<u>Conductes sociomotrius:</u>
CC	Consciència corporal	EC	Expressió corporal
AP	Actitud postural	JM	Joc motor
LAT	Lateralitat	DT	Esport.
EQ	Equilibri		<u>Altres:</u>
RES	Respiració	HMB	Habilitats motrius.
REL	Relaxació	CF	Qualitats físiques.
E/T	Estructuració espàcio-temporal.	AVN	Actituds, valors i normes.

També hi pot aparèixer la clau "?", indicativa de que la tipologia no és assimilable a cap de les definibles estructuralment (en direm "tipologia indiferenciada"), degut generalment a que es referiria a tot l'àmbit de l'àrea o a que el seu tractament didàctic s'hauria d'enfocar des d'una perspectiva interdisciplinària.

➤ Claus de continguts psicopedagògics:

P	Procediments	A	Hàbits afectius
C	Conceptes	S	Hàbits socials.

- Tant en els estructurals com en els psicopedagògics, la clau "[?]" indica que una enunciació és massa abstracta per a la seva interpretació didàctica o gens adequada per al nivell comú de comprensió de les edats compreses dins del cicle on apareix.

Per a il·lustrar l'aplicació del mètode farem servir l'exemple del bloc "El cos: imatge i percepció", transcribint-ne el resultat fase per fase.

FASE 1: AGRUPACIÓ D'ENUNCIACIONS DELS TRES CICLES

[Bloc 1.] El cos: imatge i percepció

Cicle inicial

Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració.
Experimentació del cos en postures corporals diferents.
Experimentació, exploració i discriminació de diferents sensacions
Afirmació de la lateralitat
Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.
Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments.
Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. Percepció espai-temps.

Cicle mitjà

Descobriments dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment.
Adequació de la consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració.
Representació del propi cos i el dels altres.
Adequació de la postura a les diferents necessitats expressives i motrius.
Realització d'activitats en les que intervingui l'equilibri estàtic i dinàmic.
Intervenció de l'organització espacio-temporal en el desenvolupament d'activitats físiques.
Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.

Cicle superior

Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment.
Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment.
Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor.
Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada.
Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva.
Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
Adquisició del desenvolupament de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes.
Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.

FASE 2: NUMERACIÓ D'ENUNCIACIONS DINS DE CADA CICLE

[Bloc 1.] El cos: imatge i percepció

Cicle inicial

1. Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració.
2. Experimentació del cos en postures corporals diferents.
3. Experimentació, exploració i discriminació de diferents sensacions
4. Afirmació de la lateralitat
5. Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.
6. Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments.
7. Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. Percepció espai-temps.

Cicle mitjà

1. Descobriment dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment.
2. Adequació de la consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració.
3. Representació del propi cos i el dels altres.
4. Adequació de la postura a les diferents necessitats expressives i motrius.
5. Realització d'activitats en les que intervingui l'equilibri estàtic i dinàmic.
6. Intervenció de l'organització espacio-temporal en el desenvolupament d'activitats físiques.
7. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.

Cicle superior

1. Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment.
2. Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment.
3. Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor.
4. Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada.
5. Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva.
6. Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
7. Adquisició del desenvolupament de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
8. Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes.
9. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.

FASE 3: TRANSCRIPCIÓ DIRECTA A MATRIU

[Entre claudators, **valoració inicial** de l'enunciació: ??= enunciació abstracta o inadequada al cicle]

[Bloc 1.] El cos: imatge i percepció

Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
1. Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració.	1. Descobriment dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]	1. Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]
2. Experimentació del cos en postures corporals diferents.	2. Adequació de la consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració. [??]	2. Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment.
3. Experimentació, exploració i discriminació de diferents sensacions.	3. Representació del propi cos i el dels altres.	3. Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor. [??]
4. Afirmació [??] de la lateralitat.	4. Adequació de la postura a les diferents necessitats expressives i motrius. [??]	4. Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada. [??]
5. Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.	5. Realització d'activitats en las que intervingui l'equilibri estàtic i dinàmic.	5. Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva. [??]
6. Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments. [??]	6. Intervenció de l'organització espacio-temporal en el desenvolupament d'activitats físiques. [??]	6. Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
7. Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. [??] Percepció espai-temps.	7. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.	7. Adquisició del desenvolupament [??] de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
		8. Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes. [??]
		9. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.

FASE 4: EQUIPARACIÓ D'ENUNCIACIONS

Claus: enunciació desglossada enunciació canviada d'ordre

[Bloc 1.] El cos: imatge i percepció

Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
	1. Descobriment dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]	1. Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]
		2. Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment.
1. Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració.	2. Adequació de la consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració.[??]	3. Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor. [??]
	3. Representació del propi cos i el dels altres.	
3. Experimentació [i] exploració... de diferents sensacions.		
3. ... Discriminació de diferents sensacions.		5. Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva. [??]
2. Experimentació del cos en postures corporals diferents.		
	4. Adequació de la postura a les diferents necessitats expressives i motrius. [??]	4. Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada. [??]
4. Afirmació [??] de la lateralitat.		6. Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
5. Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.	5. Realització d'activitats en las que intervingui l'equilibri estàtic i dinàmic.	7. Adquisició del desenvolupament [??] de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
6. Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments. [??]		
7. Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. [??] Percepció espai-temps.	6. Intervenció de l'organització espacio-temporal en el desenvolupament d'activitats físiques. [??]	8. Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes. [??]
	7. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.	9. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.

FASE 5: DESGLOSSAMENT DE TIPOLOGIES PSICOPEDAGÒGIQUES

Claus: P= procediments C= conceptes A= hàbits afectius

[Bloc 1.] El cos: imatge i percepció

	Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
C		1. Descobriment dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]	1. Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]
P			2. Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment.
P	1. Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració.	2. Adequació de la consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració.[??]	3. Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor. [??]
C		3. Representació del propi cos i el dels altres.	
P	3. Experimentació [i] exploració... de diferents sensacions.		
C	3. ... Discriminació de diferents sensacions.		5. Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva. [??]
P	2. Experimentació del cos en postures corporals diferents.		
C		4. Adequació de la postura a les diferents necessitats expressives i motrius. [??]	4. Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada. [??]
P	4. Afirmació [??] de la lateralitat.		6. Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
P	5. Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.	5. Realització d'activitats en las que intervingui l'equilibri estàtic i dinàmic.	7. Adquisició del desenvolupament [??] de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
P	6. Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments. [??]		
P	7. Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. [??] Percepció espai-temps.	6. Intervenció de l'organització espacio-temporal en el desenvolupament d'activitats físiques. [??]	8. Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes. [??]
A		7. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.	9. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.

FASE 6: DESGLOSSAMENT DE TIPOLOGIES ESTRUCTURALS

Claus: ?= tipologia indiferenciada

[Bloc 1.] El cos: imatge i percepció

		Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
?	C		1. Descobriment dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]	1. Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]
CC	P			2. Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment.
CC	P	1. Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració.	2. Adequació de la consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració. [??]	3. Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor. [??]
CC	C		3. Representació del propi cos i el dels altres.	
CC	P	3. Experimentació [i] exploració... de diferents sensacions.		
CC	C	3. ... Discriminació de diferents sensacions.		5. Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva. [??]
AP	P	2. Experimentació del cos en postures corporals diferents.		
AP	C		4. Adequació de la postura a les diferents necessitats expressives i motrius. [??]	4. Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada. [??]
LAT	P	4. Afirmació [??] de la lateralitat.		6. Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
EQ	P	5. Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.	5. Realització d'activitats en las que intervingui l'equilibri estàtic i dinàmic.	7. Adquisició del desenvolupament [??] de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
HMB	P	6. Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments. [??]		
E/T	P	7. Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. [??] Percepció espai-temps.	6. Intervenció de l'organització espacio-temporal en el desenvolupament d'activitats físiques. [??]	8. Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes. [??]
AVN	A		7. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.	9. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.

FASE 7: AGRUPACIÓ DE TIPOLOGIES ESTRUCTURALS

Claus: enunciació **canviada d'ordre**

[Bloc 1.] El cos: imatge i percepció

		Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
Conduïtes psicomotrius	CC	P		2. Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment.
		P	1. Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració.	3. Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor. [??]
		C		
		P	3. Experimentació [i] exploració... de diferents sensacions.	
		C	3. ... Discriminació de diferents sensacions.	5. Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva. [??]
	AP	P	2. Experimentació del cos en postures corporals diferents.	
		C		4. Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada. [??]
	LAT	P	4. Afirmació [??] de la lateralitat.	6. Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
	EQ	P	5. Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.	7. Adquisició del desenvolupament [??] de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
	E/T	P	7. Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. [??] Percepció espai-temps.	8. Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes. [??]
HMB	P	6. Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments. [??]		
AVN	A		7. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.	9. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres
?	C		1. Descobriments dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]	1. Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]

FASE 8: AGRUPACIÓ DE TIPOLOGIES PSICOPEDAGÒGIQUES

Claus: enunciació **canviada d'ordre**

[Bloc 1.] El cos: imatge i percepció

		Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
Conduïtes psicomotrius	CC	P 1. Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració. 3. Experimentació [i] exploració... de diferents sensacions.	2. Adequació de la consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració.[??]	2. Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment. 3. Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor. [??]
		C 3. ... Discriminació de diferents sensacions.	3. Representació del propi cos i el dels altres.	5. Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva. [??]
	AP	P 2. Experimentació del cos en postures corporals diferents.		
		C	4. Adequació de la postura a les diferents necessitats expressives i motrius. [??]	4. Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada. [??]
	LAT	P 4. Afirmació [??] de la lateralitat.		6. Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
	EQ	P 5. Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.	5. Realització d'activitats en las que intervingui l'equilibri estàtic i dinàmic.	7. Adquisició del desenvolupament [??] de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
	E/T	P 7. Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. [??] Percepció espai-temps.	6. Intervenció de l'organització espacio-temporal en el desenvolupament d'activitats físiques. [??]	8. Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes. [??]
	HMB	P 6. Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments. [??]		
	AVN	A	7. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.	9. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres
	?	C	1. Descobriments dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]	1. Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]

FASE 9: PRELACIÓ DE TIPOLOGIES PSICOPEDAGÒGIQUES

Claus: **enunciació prioritària**

[Bloc 1.] El cos: imatge i percepció

			Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
Conduïtes psicomotrius	CC	P	1. Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració.	2. Adequació de la consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració.[??]	2. Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment. 3. Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor. [??]
			3. Experimentació [i] exploració... de diferents sensacions.		
	C		3. ... Discriminació de diferents sensacions.	3. Representació del propi cos i el dels altres.	5. Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva. [??]
	AP	P	2. Experimentació del cos en postures corporals diferents.		
		C		4. Adequació de la postura a les diferents necessitats expressives i motrius. [??]	4. Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada. [??]
	LAT	P	4. Afirmació [??] de la lateralitat.		6. Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
	EQ	P	5. Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.	5. Realització d'activitats en las que intervingui l'equilibri estàtic i dinàmic.	7. Adquisició del desenvolupament [??] de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
	E/T	P	7. Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. [??] Percepció espai-temps.	6. Intervenció de l'organització espacio-temporal en el desenvolupament d'activitats físiques. [??]	8. Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes. [??]
HMB	P		6. Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments. [??]		
AVN	A			7. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.	9. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres
?	C			1. Descobriments dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]	1. Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]

FASE 10: COMPLECIÓ CRÍTICA D'ENUNCIACIONS MANCANTS

Claus: **????**= enunciació mancant

enunciació **prioritària**

[Bloc 1.] El cos: imatge i percepció

			Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
Conduïtes psicomotrius	CC	P	1. Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració. 3. Experimentació [i] exploració... de diferents sensacions.	2. Adequació de la consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració.[??]	2. Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment. 3. Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor. [??]
		C	3. ... Discriminació de diferents sensacions.	3. Representació del propi cos i el dels altres.	5. Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva. [??]
	AP	P	2. Experimentació del cos en postures corporals diferents.		
		C		4. Adequació de la postura a les diferents necessitats expressives i motrius. [??]	4. Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada. [??]
	LAT	P	4. Afirmació [??] de la lateralitat.	????	6. Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
	EQ	P	5. Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.	5. Realització d'activitats en las que intervingui l'equilibri estàtic i dinàmic.	7. Adquisició del desenvolupament [??] de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
	RES		????	????	????
	REL			????	????
	E		????	????	????
	E/T	P	7. Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. [??] Percepció espai-temps.	6. Intervenció de l'organització espacio-temporal en el desenvolupament d'activitats físiques. [??]	8. Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes. [??]
HMB	P		6. Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments. [??]		
AVN	A			7. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.	9. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.
?	C			1. Descobriments dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]	1. Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]

FASE 11: COMPLECIÓ D'ENUNCIACIONS DESGLOSSADES I PREPARACIÓ PER A IMPRIMIR

Claus: enunciació **prioritària** enunciació **completada**

[Bloc 1.] El cos: imatge i percepció

			Cicle inicial	Cicle mitjà	Cicle superior
Conductes psicomotrius	CC	P	1. Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració. 3. Experimentació i exploració de diferents sensacions.	2. Adequació de la consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració. [??]	2. Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment. 3. Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor. [??]
		C	3. Discriminació de diferents sensacions.	3. Representació del propi cos i el dels altres.	5. Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva. [??]
	AP	P	2. Experimentació del cos en postures corporals diferents.		
		C		4. Adequació de la postura a les diferents necessitats expressives i motrius. [??]	4. Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada. [??]
	LAT	P	4. Afirmació [??] de la lateralitat.	????	6. Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
	EQ	P	5. Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.	5. Realització d'activitats en las que intervingui l'equilibri estàtic i dinàmic.	7. Adquisició del desenvolupament [??] de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
	RES		????	????	????
	REL			????	????
	E		????	????	????
	E/T	P	7. Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. [??] Percepció espai-temps.	6. Intervenció de l'organització espacio-temporal en el desenvolupament d'activitats físiques. [??]	8. Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes. [??]
HMB		P	6. Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments. [??]		
AVN		A		7. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.	9. Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.
?		C		1. Descobriments dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]	1. Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment. [??]

Conclusions

1. Operacions: els eixos d'anàlisi

Amb l'anàlisi taxonòmica que hem presentada en aquest article hem obtingut uns models de matrius que ens permeten comparar els continguts de qualsevol bloc d'una àrea del disseny curricular de 2007, tot equiparant-hi llurs enunciacions entre cicles, de manera que a la fi del procés tenim una imatge fidel de les intencions pedagògiques, explícites o no, de l'administració educativa, alhora que un instrument d'aplicació didàctica més pràctica que les enunciacions originals.

En síntesi, el procés estableix les operacions següents:

- a) En primer lloc valorem la concreció i/o l'adequació hipotètica de les enunciacions curriculars a les característiques evolutives de les edats compreses dins de cada cicle (eix concreció-abstracció).
- b) Tot seguit desglossem els continguts psicopedagògics, distingint-hi dos grups: per una banda, els procedimentals i conceptuals propis dels continguts estructurals, i per altra, els actitudinals, transversals a l'àrea i fins i tot a l'etapa, en el cas que estudiem, la d'Educació primària (eix d'estructuració inicial).
- c) Agrupem els continguts psicopedagògics estructurals dins llurs possibles tipologies, pròpies del cos de doctrina de l'àrea, en el nostre cas, la d'Educación Física (eix de "disciplinaritat").
- d) Identifiquem les enunciacions reiterades d'un cicle a d'altres o bé úniques per a un cicle donat (eix de continuïtat-discontinuitat).

2. Conceptualitzacions

Repassem succíntament el concepte de cada eix i la seva utilitat didàctica, en ordre de progressiva significativitat per a la comprensió de l'estructura curricular.

Eix d'estructuració inicial

Aquest eix permet desglossar els continguts estructurals dels actitudinals, en raó de llur diferent tractament didàctic en la pràctica educativa: un contingut actitudinal és transversal a toda la activitat didàctica, amb independència de les tasques que se suscitin per a l'aprenentatge de procediments i conceptes concrets, els quals són relacionats per llur naturalesa amb un o més continguts estructurals.

Així, el respecte pel material es pot aplicar, i fora absurd de no fer-ho, en tasques que facilitin l'aprenentatge d'habilitats motrius, de tècniques d'expressió, d'iniciació esportiva, etc.

En la pràctica no cal, per tant, assignar continguts actitudinals a continguts estructurals específics, i aquesta peculiaritat hauria de quedar reflectida clarament en els dissenys curriculars.⁴

---

⁴ "Definición de contenidos psicopedagógicos", a Galera, *Manual de didáctica de la educación física: una perspectiva constructivista integradora. Volumen II: funciones de programación*, Barcelona, Paidós, 2001, págs. 122-131.

Eix de concreció-abstracció

Aquest eix permet esbrinar el grau d'aplicabilitat pràctica de les enunciacions curriculars, tant de forma absoluta (possibilitat de dissenyar tasques d'aprenentatge i/o d'avaluació per a llur desenvolupament), com relativa (adequació de llur plantejament en el cicle en què s'enuncia).

En general, podem establir que, com més abstracte és un enunciat, més susceptible d'interpretació divergent pot resultar, i aquesta divergència es pot manifestar en dos sentits: per una banda, en un excés de diversitat, no pas formal, sinó conceptual, de tasques d'aprenentatge, i per l'altra, en una incapacitat per dissenyar-les.

En la pràctica, uns enunciats curriculars massa abstractes susciten força quantitat de treball de programació i poca eficàcia en llur aplicació a la sessió diària.

Eix de "disciplinaritat"

Amb aquest neologisme definim un eix que facilita la comprensió de l'estructura dels continguts curriculars, tot diferenciant-hi els blocs estructurals possibles de l'àrea i llur relació intradisciplinar (tipologies estructurals), i identificant-ne les enunciacions genèriques que no poden assimilar-se a cap d'aquests (tipologies indiferenciades), per ser comunes a tots aquells o per estar relacionats amb d'altres àrees (interrelació disciplinar).

El coneixement d'aquestes relacions intra i interdisciplinars permet establir estratègies de disseny de tasques i, per tant, dissenyar sessions més riques i educatives.⁵

Eix de continuïtat-discontinuitat

Permet detectar les estratègies de distribució d'enunciacions de continguts al llarg de l'etapa: entre els extrems de màxima concentració (un contingut se enuncia dins un sol cicle) i de màxima distribució (un contingut es repeteix dins tots tres cicles), podem trobar situacions intermèdies, que en un correcte plantejament curricular haurien de tenir en compte els anomenats "períodes sensibles", dins els quals uns aprenentatges es produeixen amb més facilitat.⁶

---

⁵ "Diseño de las sesiones", a Galera, *Manual de didáctica de la educación física: una perspectiva constructivista integradora. Volumen II: funciones de programación*, Barcelona, Paidós, 2001, págs. 183-190.

⁶ Starosta, W. y P. Hirtz, "Periodi sensibili e sviluppo della coordinazione motoria", *SDS (Scuola dello Sport) Rivista di cultura sportiva*, Roma, CONI, N° 18, gennaio/marzo 1990, págs. 55-61.

3. Resultats

En l'exemple que hem utilitzat per a l'exposició del mètode, el bloc "El cos: imatge i percepció", hem trobat els resultats següents:

a) Eix d'estructuració inicial

L'anàlisi taxonòmica ens permet identificar, d'un input de 23 enunciacions de continguts curriculars indiferenciats, un output de 22 enunciacions estructurals de continguts procedimentals i conceptuals i 2 d'actitudinals, en total, 24 (vegeu fase 9):⁷

	Enunciacions en origen (input)	Continguts taxonòmics (output)			Total
		P,C Estructurals	Indiferenciats	AVN	
Cicle inicial	7	8	0	0	8
Cicle mitjà	7	5	1	1	7
Cicle superior	9	7	1	1	9
Total	23	20	2	2	24

b) Eix de concreció-abstracció

L'anàlisi taxonòmica ens ha permès d'identificar un elevat nombre d'enunciacions abstractes (??= poca inducció de continguts d'aplicació a la impartició de docència) i per tant, inadequades a la pràctica: 54 per cent, és a dir, una de cada dues!! (fase 9 esmentada).

	Enunciacions abstractes	Enunciacions totals	% abstracció
Cicle inicial	3	8	37,5
Cicle mitjà	4	7	57
Cicle superior	6	9	66,5
Total	13	24	54

En l'article següent veurem el resultat d'aplicar la metodologia aquí presentada a la totalitat dels blocs de continguts de l'àrea d'Educació física del disseny curricular de l'Educació primària vigent a Catalunya. Serà aleshores el moment d'estudiar la resta d'eixos d'anàlisi aquí plantejats.

Bellaterra, 29 de febrer de 2012

⁷ Només les enunciacions originals; no hi són comptades les enunciacions afegides durant el procés d'anàlisi.